

32

EXPOSITIONIS PSYCHOPATHOLOGIAE
TENTAMEN

CUJUS
PARTEM POSTERIOREM
VEN. EXPERIENTISS. FACULT. MED. UPSAL.

P R A E S I D E
CAROLO ZETTERSTRÖM
M. D. MEDICINÆ THEOR. ET PRACT. PROFESS. REG. ET ORD.
REG. COLLEGII SANITATIS MEMBR. HONORAR.
REG. ACAD. SCIENT. STOCKH. ET REG.
SOCIET. SCIENT. UPSAL. MEMBR.

PRO GRADU MEDICO
P. P.
JOHAN HEDENBORG
MED. LICENT. CHIRURG. MAG. REGII COLLEGII
SANITAT. MEMBR. AD INSTIT. MED CHIRURG. CAROL.
PENSION. OSTRO-GOTH.

IN AUDIT. MED. DIE XIX OCT. MDCCCLXXII.

H. A. & P. M. S.

UPSALIÆ,
EXSEPTANT REGIE ACADEMIÆ TYPOGRAPHI.

Q 9070

IN
SACRAM REGIAM MAJESTATEM
MAGNAE FIDEI VIRIS
DOMINIS NOBILISSIMIS
AND. JOH. HAGSTRÖMER

MED. DOCT. CHIRURG. MAG. REG. COLL. SANITAT.
CONSIL. NOSOCOM. PROVINC. SVECICÆ DIRECT. GENERAL.
AD INSTIT. MED. CHIRURG. ANAT. ET CHIR. PROF. ORD.
REG. ACAD. SCIENT. HOLM. ET SOCIET. SCIENT. GOTHOB.
MEMBR. EQUIT. R. O. DE STELLA POL. ET R. O. DE WASA

ET
JOH. GUIL. VON DÖBELN

MED. DOCT. CHIR. MAG. AD NOSOC. MILIT. HOLM.
MED. CASTR. SUPREM. AD INSTIT. MED. CHIRURG. MED.
ET CHIRURG. PROF. ORD. EQUIT. R. O. DE WASA

Mæcenatibus summis

Sacrum

voluit, debuit
Auctor.

IN
SACRAM REGIAM MAJESTATEM
MAGNAE FIDEI VIRO
EXPERIENTISSIMO DOMINO
LAURENT. HOLLBERG
CHIRURG. MAG. MED. CASTR. SUPREM. ASSESSORI
SOCIET. SCIENT. GOTHOB. MEMBR.
EQUIT. R. O. DE WASA

F a u t o r i s u m m o

Sacrum

volut, debuit
A u c t o r.

EXPOSITIONIS PSYCHOPATHOLOGIAE TENTAMEN.

Altera species est *Erethimius sensibilis*, qui a sola encephali sensititate excitata dependens, in subjectis sensilibus & infirmis, a causis lente agentibus oritur. Post longa plerumque prodroma lente inchoat cum delirio, quod omnes fere mania, monomania & melancholia formas habere potest; ex quo igitur neque haec species dignosci potest. Anxietas magna quidem, sed magis placida; insomnia nec tam perpetua, somnus vero turbulentus, pavoribus & somniis terrificis interpellatus; sensititas ægri magna ita ut varia vitæ incommoda frigus, aliquæ irritamenta externa molestie ferat; oculi fixi & versus palpebram superiorem subducti vel nimis mobiles & quasi contorti, pulsus molles, debiles, irregulares, sèpissime accelerati, cutis præsertim extremitatum frigida & pallida; indoles denique symptomatum maxime variabilis. Haec omnia hujus speciei præsentiam notant. Accedit fere semper magna alienationum sympathiarum series, respiratio molesta, sordes linguae, anorexia, pyrosis, cardialgia, præcordiorum anxietas, dolores colici aliisque organorum digestioni dicatorum aberrationes. Frequentes etiam sunt sanguinis in capite congestiones, quæ, cum erethismo arterioso interdum junctæ sunt, hanc speciem cum præcedente confundere facile valent. Quarum vero differentia ut rite patet, quippe quæ maximi est momenti in morbis mentis curandis, plurimum refert sedulo ve-

sigere corporis habitum, præcedentes caussas, præsentim sym-
ptomata, totumque morbi decus lumen. Quo enim infirmius & sen-
sibilis subjectum, quo debiliores & lentores causæ, quo longius
prodroma, quo molliores & debiliores pulsus, quo undosi-
ores carotidum pulsationes, quo plura symptomata sympathica,
quo magis denique tensilitas ægeri aucta, eo probabilior est sensi-
lis encephali erethismus.

Typum præterea hæc species remittentem vel intermitten-
tem habere, & matutino tempore post somnum turbulentum, quo
experges. Etus æger se recreatum haudquam suntit, exasperari
solet. Indolem chronicam facile assumit & in exhaustionem
efficacitæ encephalitæ dynamicam, ratus in encephalitudem vel
phænomenon chronicam ejusque sequelas tandem abit.

Dein ad *Torporem* encephali veniendum est, qui vel re-
pente, prægresso paroxysmo apoplectico aut paralytico nascitur,
vel lente, symptomatibus debilitatem encephali indicantibus lon-
ge præviis, oritur. Hæc vero tam lente tardeque progrediuntur,
ut verum morbi initium ægre dignoscatur. Animi acies pede-
tenuim magis magisque obtunditur, donec vera adsit mentis fun-
ctionum inopia; verum enim delirium seu imaginationis & judi-
cii pervertatio morbum raro comitantur.

Sensuum facultas debilis est, ita ut fortiores & rudiiores
impulsus organa sensuum desiderent. Animi perceptiones behe-
tes obscuræque, judicium debile, intelligentia tarda, imaginatio
fere nulla, recordatio immixta, ita ut eorum solummodo re-
miniscatur æger, quæ sensus forte perculerant. Instinctus fere
brutales sunt; affectum vero & animi commotionum, quæ al-
tioris suar indaginis, expers fere est. Soçors & somnicolosus
sepe est ægeri adspectus; obtutus oculorum fixus & stupidus,
mobris & dilatatis tæpi pupula; facies juflata pallida vel lucida,
caput pendulinum, sine æstu vel alijs congelationis signis; vox in-

terdum rauca & loquela difficultis, indoles muscivorum laxa, membra algida & torpida sensu motuque, pulsus tardi, excretiones impeditae, insignis plurimarum functionum torpor; nutritio vero plerumque viget, ita ut obesus & crassus fiat.

Hic torpor, qui varios habet gradus, ut a tenui languore ad imbecillitatem, immo totam fere animi functionum inopiam adscendat, sive exente vere dynamica, progressis causis encephalum debilitantibus, exoriri, sive a congenita encephali labore, lesionibus organicis nasci potest. Diutinus ut plurimum solet & per omnem vitam morari, donec apoplexia, paralyssi aut mafismo tandem decedat æger.

Denique qualitativam etiam efficientiaæ encephalicae per personem statuere cogimur, licet quoniam illius modo præternaturali efficiatur, non satis patet. Sæpe quidem erethismum encephali vel torporem sequitur, quibus tunc originem suam debet; inventitur tamen absque omnibus fere illorum signis, cum aliquot tantum alienationibus sympatheticis conjuncta. Rarissime universalis est, sed in partiali cuiusdam organi encephalici alienatione fere semper consistit. Ita quidam se cereum esse putat & calore liquefcere pavet; aliis cruribus insistere vitreis haud sustinet; alius se mortuum esse fingit, cibumque denegans immobilis jacet.

Ægritudinem hanc sequentibus encephali aberrationibus otiri posse existimamus: a) Partis organi cuiusdam encephalici erethismo vel torpore. Ut scilicet in fide sonus pluribus chordis excitatus, si una horum nimis acuta vel gravis intenditur, ceteris concentum servantibus, dissonat; ita etiam, si pars organi cuiusdam encephalici nimis incitetur aut deprimatur, functiones ejus eveniant discordes necesse est; quam inæquabilem virium in encephalo dispensationem eo justius supponamus, quod hæc in reliquis corporis humani organis non raro occurrit. b) Antithesi

aut adsoctione, quæ varia inter se habent encephali organa, a consilio naturæ aberrantibus. Quando enim organa encephali, ut reliqua organismi organa, inter se respectu virium certa legibus naturæ convenienter ratione aut conjunguntur aut aduersantur, necesse etiam est, si hæc mutetur aut similes rationes praeter naturam formentur, illorum quoque organorum functiones a consilio naturæ aberrent. Hujusmodi vero aberrationes, cum præfertim oriri, cum varia sensuum externorum & *KonæcDyntewa* alienationes opportunitatem præbent.

Hoc morborum mentis genus semper chronicam habet indolem, & sero, semper tamen dynamico modo in torporem encephali transmutatur; ideoque secta cadavera vitia encephali rarius, organorum vero abdominalium alienationes frequentius produnt. Repente interdum unaque curatur psychica tantum arte, quæ ægrum in aperta insania deprehendit.

Hæc de vario morborum mentis decursu; veniamus ad sectiones cadaverum. Illæ vero vel nullum morbi prægressi vestigium ostendunt, vel varia, pro varia morbi indole ac duracione, vitia adesse probant.

Quod primuni cranium ipsum attinet, varia ejus vitia non solum ad magnitudinem & formam sed etiam ad texturam invenimus; calvarie scilicet totius compressio vel obliquitas, qua foramina, magna vasa nervosque emittentia, alterutro latere coarctarentur; aut ejus osa vel nimis crassa & injecta, vel spongiosa aut eburnea; rarius tenuia, vel interiore facie excavata, qua corpuseula, a Pacchioni dicta, turgida & dura sedent.

Meninges vel sanguine turgescunt, vel lympham coagulatam habent interflucentem vel secum vel cum encephalo aut cranii ossibus coartatæ sunt. Duram meningem inveniemus firmam, sicciam, osseis insulis conspersam; Piam vero spissam & quasi lardaceam.

Cerebri ipsius massa nonumquam arida est & justo levior, vel mollior & fere pulchra, cum serosa in ventriculis colluvic. Steatomata etiam, hydatides in plexu choroideo, glandulæ pituitariz durities, pinealis vero turgor, congesta sanguinea, tuberculæ, abscessus aliæque inflammationis successiones inveniuntur.

Respectu viscerum pectoris variis vitiis affectorum, ibi scilicet aneurismata cordis atque concretiones cum pericardio, osteogenesis præternaturalem cum in pericardio cum in magnorum vasorum valvulis, variaque tandem pulmonum vitia inveniuntur.

In Abdomine denique hepatis Apostemata & durities, calculi biliarii, omenti & pancreatis iugos, insignes venæ portarum varices, intestinorum præfertim crassorum coarctatio vel exulceratio observantur.

Quæ vero vitia formæ generatim exposita, tantum abest ut semper occurrant, ut potius raro inveniantur, nisi congenitus fuerit morbus vel per omnem vitam moratus tandem mortem attulerat. Quid? quod in hoc casu etiam vix quinta pars cum vitiis encephali invenitur, tertia vero circiter pars cum aliorum organorum deflexu. Ex quibus intelligitur mentis alienationes non nisi in dynamico encephali deflexu versari, vitiaque cerebri & aliorum viscerum post mortem inventa, vel sequelas ipsius morbi encephali vel fortuito solummodo præsto esse.

In causis investigandis primo loco nominenda est opportunitas, quæ hæreditate accepta esse potest, vel aquisita iis omnibus, quæ excitationum encephali debilitatem aut inæquabilem virium illius dispensationem causantur. Hinc varia corporis constitutiones, temperamenta varia, ætates & sexus dispositionem hanc gignunt. Hinc partus prægressi, debilitas e sanguinis fluxibus aut seminis profusione orta, venena narcoticæ, potuum spirituorum & ciborum dyspeptorum abusus dispositionem

ad illos morbos gignit. Hinc qui variis viscerum thoracis, abdominis, uteri ovariorumque vitis laborant, his morbis interdum obnoxii sunt. Hinc denique sensuum extenorū & sensus organici alienationes hanc diathesin gignunt; quamquam enim asentiri non possumus philosophorum quorundam dictis "nihil esse in intellectu, nisi prius fuerit in sensu" eas tamen in functiones mentis magnam vim efficere, negare non sustinemus. Cœnæsthesia vero organon est maxime distributum & cum systemate nervoso multimodis conjunctum, quare etiam alienatio illius per adsoctionem cum sensibus exterioris internisque morbis mentis facile faveat 1).

Specierum morbi diversarum respectu vulgo statuere audi-
mus: omnia, quibus sanguinis in capite acceleratur circulatio;
omniaque, quibus sistema nervosum animale excitatur, ganglio-
sorum vero nervorum vis deprimitur, ad erethismum terminare;
ad torporem vero omnia, quibus totum nervorum sistema to-
tumque corpus debilitetur, & ad qualitativam denique virium
encephalicarum perversionem omnia, quibus gangliosum systematis
efficacia exaltetur & cœnæsthesias sensuumque extenorū alie-
nationes oriuntur.

Occasionem præbent quæcumque efficaciam encephali proximam excitare, deprimere aut pervertere valeant. Huc pertinent causæ sic dictæ morales, varij præsertim affectus & animi per-
turbationes, ut lætitia, ira, indignatio, invidia, metus, terror,
pavor, pudor, tristitia, varizæque strumæ atque desideria inex-
pleta. Huc etiam pertinent variz encephali læsiones vitiaque or-
ganica, quæ tamen rarius & solummodo vigesima in parte in-
saniorum circiter occurrunt. His denique adnumerare voluerunt

1) Hanc physice deteriorum partium alienationem nuper præcla-
re tractavit Celeberrimus Nasse in Zeitschrift für psych. Ärzte 1823.

auctores, menses, hæmorrhoides, aliæque secretiones suppressæ, ulceræ; rheumatismi variaque exanthemata repulsa, cachexia varia & diversissima denique quæ in cadaveribus sectis inveniuntur variorum viscerum vitia.

Quando autem ex antecedente mentis morborum historia patet initium illorum in mentis functionum aberrationibus semper consistere, aliorum vero organorum alienationes dein paullatim accedere iterumque temporis spatio evanescere; quando vitia organicæ rarissime in iis, qui prima morbi eruptione a causa quadam fortuita mortui fuerint, sed in iis, qui diutissime insanierunt, eoque tempore multis potentiis nocentibus obnoxii fuerint, solummodo sere inveniuntur; quando denique, quæ in insanientibus occurunt viria, aliis nec delirium quoddam ne minimam quandam functionum mentis aberrationem adserie solent, omniratione concludere possumus, vitia organis pectoris, abdominis, ovatiis uteroque, inhærentia, quæ produnt sectiones cadaverum, ut & mensium, hæmorrhoidum, lactis aliarumque secretionum suppressiones, ulcerum, scabiei aliarumque exanthematum repulsiones, quæ partim morbi invasionem antecedunt, partim consequuntur, hucusque semper ut causæ morbi excitantes habitæ fuerint; revera non nisi vel ut causæ prædisponentes, vel ut e mentis morbo ipso ejusque causis oritæ, vel denique ut insaniam complicantes vel mere decidentes esse existimandæ.

Ea ex iis quæ supra de morbis mentis proposuimus varia fluunt corollaria & quidem memoratu dignissima:

1:o) Morbi mentales alienationem efficientiarum encephali supplicant.

2:o) Alienatio hæc e causis oritur, quæ vires encephali, quibus functiones suas perficit animus, idiopathico modo afficiunt: nec aliud suumque discrimen inter mentis morbos & delirium, quod alios sequitur morbos secundos.

3:o) Eadem a consilio naturæ aberratio vel totum encephalum vel unum tantum aut quædam ejus organa occupare potest.

4:o) Unum idemque delirium e diversis & fere oppositis efficientiarum encephali modis oriri potest; ideoqæ nec forma delirii pathognomonicum quoddam constituit diversis mentis alienationibus signum 2).

5:o) Omnes ideoque morborum mentis divisiones usque ab Hippocratis inde temporibus constitutæ, ut ad diversam delirii formam respicientes, nullo gaudent fundamento practico; quod quidem Celeb. Esquirol de sua morborum mentis in Maniam, Monomaniam, Dementiam & Fau-tatem divisione prædicatio etiam posse confitetur 3).

6:o) Divisos vero voluimus mentis morbos respectu diversarum ipsius encephali alienationum; formam vero delirii solas constituere variationes, quæ, tot licet fieri possint, quot ipsi rationis modi, psychice tamen curandi rationi quandam præbent utilitatem.

7:o) Morbi denique mentis, quum physicam quidem supponunt alienationem, sed functionibus animi abnormalibus se manifestant, & physicam & psychicam requirunt curandi rationem.

2) Quod jam constituit Aretæus morborum mentis genus *melancholia nostris temporibus & etiam monomania dictum*, jam erethismum jam torporem jam denique qualitativam organi cujusdam encephali alienationem supponit. Sic *Erotomania, demonomania, aliæque monomania*. Species ex erethismo nascuntur; e contrario autem invenimus in Xenodochiis Danvikianis juvenem, cujus plures mentis functiones torpidæ, quædam vero &c praesertim memoria excellunt. Similes casus adfuit Spurzheim in *Observation sur la folie*. Paris 1819.

3) Ces formes étant communes à beaucoup d'affections mentales d'origine, de nature, de traitement, de determinations bien différens; ne peuvent characteriser les espèces. Diction. des Sciences medical-attic, *Folie*.